

Innspill til Klimamelding 2035 - på vei mot lavutslippssamfunnet

Handelskampanjen takker for muligheten for å komme med innspill til Klimamelding 2035 - på vei mot lavutslippssamfunnet. Det er viktig å anerkjenne at handelspolitikk er politikk som potensielt påvirker all annen politikk. God handelspolitikk kan derfor være helt essensielt for å skape en verden med lavere utslipp og sirkulære verdikjeder.

Det er viktig at meldingen anerkjenner betydningen av at handel fører til økte utslipp både på grunn av produksjon, forbruk og transport. Det er også svært positivt at utvalget anbefaler å utvikle handel som et verktøy i overgangen til et lavutslippssamfunn og en sirkulær økonomi. Det er nemlig viktig at handel blir sett på som et verktøy og ikke som et mål i seg selv.

Demokrati må stå sentralt for å få til rettferdige og økologisk bærekraftige avtaler. Det er derfor viktig at Norge er åpne om egne krav og posisjoner. Videre er det også viktig at Norge legger til rette for god dialog med sivilsamfunnet om prosesser i WTO og handels- og investeringsavtaler.

Vi setter spørsmålsteget ved meldingens utsagn om at handelsavtaler i utgangspunktet ikke hindrer omstilling. Det at flere handelsavtaler har klausuler om "teknologisk nøytralitet" fører i praksis til at det er vanskelig å starte opp nye teknologier. Dette fører til stivhengighet som fremmer fossile teknologier. Avtaler legger også begrensninger på beskyttelse av lokal produksjon, noe som blant annet kan føre til økte utslipp gjennom transport. Handelsavtaler reduserer toll og andre beskyttelsestiltak og stimulerer til et "race to the bottom" med billigst mulig produksjon. Vi trenger politikk som ivaretar det mangfoldet av klima, jordtyper, genetiske mangfold som jorda trenger. Det er høye utslipp knyttet til transport av mat, og den mest miljøvennlige maten vi kan lage er den som produseres mest mulig i tråd med det lokale ressursgrunnlaget.

Et spesielt problematisk punkt i flere avtaler er Investor-Stat Tvisteløsning (ISDS), som ofte hindrer stater fra å lage politikk for omstilling. Norge har fortsatt flere avtaler som inneholder ISDS. Vi mener at Norge burde trekke seg ut av alle avtaler som inneholder ISDS-klausuler, og ikke inngå nye avtaler som inneholder dette.

"I tillegg til utslippene på norsk territorium påvirker aktivitet i Norge utslipp i andre land gjennom handel og globale verdikjeder." (side 24) Det er svært viktig at dette er noe Norge tar innover seg. Vi må begynne å se på vårt reelle fotavtrykk og lage politikk deretter. Høyt konsum av billige varer er ikke i tråd med et lavutslippssamfunn.

Internasjonal handel er basert på en teori og et ønske om lavere priser og økt konsum. Med dette som grunnsten er det vanskelig å skape et lavutslippssamfunn og en sirkulær økonomi. Vi må anerkjenne at vi ikke bare trenger billigere og mer fornybar energi og grønn teknologi, vi trenger lavere forbruk og sirkulære prosesser. Det er også viktig å anerkjenne at klimateknologi er et globalt fellesgode og at det er viktig at handel sikrer god teknologioverføring.

Medlemmer i Handelskampanjen: Attac, Fagforbundet, For velferdsstaten, Handel og Kontor, Latin-Amerikagruppene, Natur og Ungdom, Nei til EU, Norges Bondelag, Norges Bygdekvinnelag, Norges Bygdeungdomslag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Økologisk Norge, PRESS, Spire, Ungdom mot EU, og Utviklingsfondet.

“Retten til å innføre nasjonale reguleringer av hensyn til klima og miljø er godt forankret i det globale handelsregelverket. Prinsipper om forholdsmessighet, ikke-diskriminering og åpenhet er viktig for å bidra til å hindre proteksjonisme og unødig forskjellsbehandling, og å bidra til åpenhet og forutsigbarhet om nasjonale reguleringer. Hvordan klima- og miljøtiltak utformes i praksis, er med andre ord avgjørende for om det er i tråd med handelsregelverket.” (side 30). Vi mener at prinsippet om “føre-var” er minst like viktig, hvis klima og naturtiltak ikke lovlig kan bli gjort før det er tilstrekkelig bevis vil dette føre til at lovgivning kan komme for sent. Det er viktig å ha forutsigbare regler, men selskapers profitt kan ikke vektlegges høyere enn klima og natur.

NOU 2023:25 – Omstilling til lavutslipp. Veivalg for klimapolitikken mot 2050 anbefaler at *“Norge bør etablere en fast praksis med en bærekraftsvurdering av nye handelsavtaler, herunder en vurdering av hvordan den enkelte avtale bidrar til at handelsregelverket som system bidrar til lavutslippssamfunnet.”* (side 143). Dette er noe vi mener er helt sentralt og burde følges opp.

Vi anbefaler:

- Konvensjoner og avtaler i FN-regi og kjernekonvensjonene i Den internasjonale arbeidsorganisasjonen, ILO, må være overordnet alle andre internasjonale regelverk, herunder WTO-avtalene og de bilaterale og regionale frihandelsavtalene. Der det er konflikt mellom avtaler og regelverk i FN/ILO og WTO, må førstnevnte regelverk gjelde.
- At WTOs klimaløsninger er i tråd med internasjonale klima- og miljøavtaler
- At handels- og investeringsavtaler ikke hemmer nødvendig nasjonal og internasjonal politikk på klima, miljø og menneskerettigheter. Avtalene må sikre handlingsrom for å være føre-var.
- At klimateknologi må være et globalt fellesgode og at handel sikrer god teknologioverføring
- All handelspolitikk må følge prinsippet om felles og differensiert ansvar, stateres reelle fotavtrykk må inkluderes
- Full åpenhet om norske krav og posisjoner
- Energy Charter Treaty (ECT) som Norge har signert, men ikke ratifiserte, skal ikke ratifiseres.
- At alle land må ha politisk handlingsrom til å kreve lokalt innhold, hjemfallsrett og mulighet til å forvalte land-, vann- og mineralressurser og begrense eksport av varer.
- Tvister om de internasjonale avtaler skal foregå innenfor rammen av avtalen i stat-stat-forhandlinger. Investorers anledning til å bruke internasjonale tvisteløsningssystem mot stater er ikke akseptabelt.
- Vi må gjennomføre en konsekvensutredning på Norges handelsforpliktelser og om det er kompatibelt med klimaforpliktelsene
- Det må være mulig å tenke og handle lokalt. Da kan ikke handels- og investeringsavtaler ha forrang foran klima- og naturbeskyttelse.

Vennlig hilsen
Handelskampanjen
Isabelle Auby
Generalsekretær

Medlemmer i Handelskampanjen: Attac, Fagforbundet, For velferdsstaten, Handel og Kontor, Latin-Amerikagruppene, Natur og Ungdom, Nei til EU, Norges Bondelag, Norges Bygdekvinnelag, Norges Bygdeungdomslag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Økologisk Norge, PRESS, Spire, Ungdom mot EU, og Utviklingsfondet.